

До 90-річчя від дня народження

ПРОФЕСОР ПАВЛО ЯКОВИЧ ГОЛОДРИГА – ФУНДАТОР ГЕНЕТИЧНИХ ОСНОВ СЕЛЕКЦІЇ ВИНОГРАДУ

Поточного року виповнилося б 90 років **Павлу Яковичу Голодризі** – видатному вченому-селекціонеру, генетику й фізіологу, доктору біологічних наук, професору, лауреатові премії ім. В.Я. Юр'єва НАН України, одному із засновників і активному членові Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М.І. Вавилова, неймовірній за моральними масштабами особистості.

Павло Якович народився 5 травня 1920 року в с. Сутиски Тивровського району Вінницької області. У 1940 році поступив на навчання до Кубанського сільськогосподарського інституту, де відбулося, як згодом виявилось, доленосне знайомство молодого допитливого студента із професором А.С. Мержаніаном, який викликав у майбутнього вченого глибокий інтерес до питань фізіології й селекції винограду.

Навчання перервала Велика Вітчизняна війна, після закінчення якої капітан, начальник зв'язку самохідного артилерійського полку, орденоносець (2 ордени Червоної Зірки й рідкісний орден Богдана Хмельницького) повертається до Кубанського СГІ й продовжує навчання.

У 1950 році П.Я. Голодрига за рекомендацією професора А.С. Мержаніана направляється у Всесоюзний науково-дослідний інститут виноробства й виноградарства «Магарач» у м. Ялта. Своє, майже 40-літнє, служіння науці Павло Якович починає на посаді вченого секретаря інституту. Під керівництвом вчених-виноградарів Т.Г. Катарьяна й С.А. Мірошника він, у числі перших здобувачів наукового ступеня в інституті, в 1955 році захищає кандидатську дисертацію, що присвячена підбору запилювачів сортів винограду, і з того ж року працює завідувачем відділу селекції, а з 1962 по 1964 рік, за сумісництвом, – заступником директора інституту з наукової роботи. У 1968 році захищає докторську дисертацію на стику трьох біологічних наук – фізіології рослин, генетики й селекції. Це була перша в СРСР докторська дисертація з генетики винограду, в якій йшлося про шляхи поліпшення сортименту й методів селекції

винограду на основі вдосконалення знань із фізіології й генетики культури. Слідом за цим, одержавши звання професора, стає директором Всесоюзного науково-дослідного інституту виноробства й виноградарства (ВНДІВіВ) «Магарач» – найвідомішої наукової установи, що охоплює своєю діяльністю всі виноградарські й виноробні райони Радянського Союзу і є головною в галузі виноградарства і виноробства. Цим інститутом Павло Якович керував до 1977 року.

Наукові роботи Павла Голодриги присвячені в основному генетиці й селекції винограду, науковим методам удосконалення селекційного процесу, широко відомі також його дослідження в галузі поліплоїдії й індукованого мутагенезу цієї культури. Він досліджував як внутрішньосортову мінливість, так і розщеплення й успадкування ознак у винограду за міжвидової гібридизації. У дослідженнях імунітету й у селекції на імунітет використав такий підхід як «інфекційний фон». Запровадив у селекційний процес при виведенні технічних сортів метод мікровиноробства. Уперше в СРСР застосував культуру тканин *in vitro* як метод селекції винограду й, використовуючи його, встановив генетично обумовлені закономірності прояву ознак у культурі тканин, одержав соматкони винограду. Розробив унікальні експрес-методи діагностики генотипної специфічності рослин, використовуючи виноград як модельну культуру.

Павлом Яковичем виведено понад 50 нових сортів винограду, які відрізняються підвищеною морозостійкістю, філоксеростійкістю, практично не мають потреби в хімічному захисті від хвороб грибної етіології й дають можливість одержувати екологічно чисту продукцію високої якості. Серед них такі широко відомі сьогодні сорти, як Аврора Магарача, Данко, Ранній Магарача, Рубіновий Магарача, Первісток Магарача, Подарунок Магарача, Антей магарачський, Цитронний Магарача й інші.

Професор П.Я. Голодрига є автором понад 250 наукових праць, опублікованих у багатьох країнах світу. Він має 23 авторських посвідчення на винаходи. Був головою Проблемно-методичної комісії ВАСГНІЛ із вдосконалення сортименту винограду.

Серед його учнів – 27 докторів і кандидатів наук.

Нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора і «Знак Пошани». Павло Якович був почесним професором Будапештського університету садівництва, почесним членом Югославського виноградовиноробного наукового товариства тощо.

Не стало Павла Яковича Голодриги 19 грудня 1986 року у розпал так званої «антиалкогольної кампанії», під час якої масово знищували виноградники, у тому числі й засаджені сортами, лініями й новими зразками, виведеними професором П.Я. Голодригою. Проживши образливо недовге життя, він залишив безцінну спадщину – своїх учнів і послідовників, які нині реалізують і розвивають його наукову спадщину. Залишився великий гібридний фонд винограду, звідки вже без Павла Яковича його учнями введені до Реєстру сортів рослин, допущених до промислового вирощування в Україні, впроваджені в Росії сорти Інтервітис Магарача, Цитронний Магарача, Гранатовий Магарача, Кримчанин, Ріслінг Магарача, Геркулес та інші. На більшість сортів отримані патенти України й Росії.

На честь Павла Яковича виведений і впроваджений у виробництво сорт винограду Пам'яті Голодриги.

Світла Вам пам'ять, великому Вченому, Учителю, моральному зразку Людини, яка пожертвувала своїм життям задля збереження для нащадків здобутків генетико-селекційних робіт у виноградарстві.

Президія Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М.І. Вавилова
Кримське регіональне відділення УТГіС
ім. М.І. Вавилова